

Fabricar el futur en els marges de la ciutat

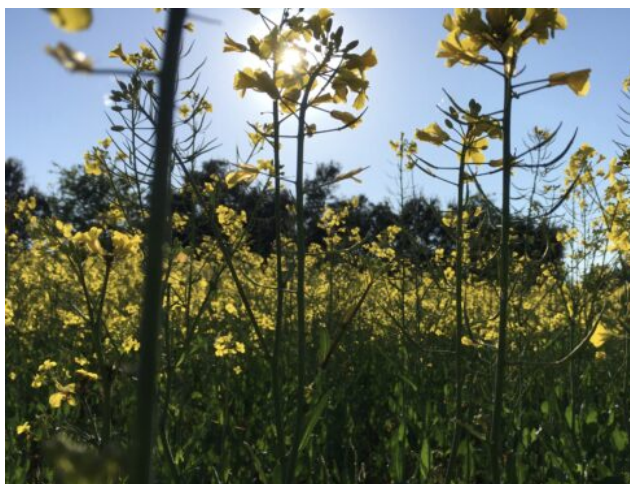
Imatge de Berta Tiana.

El 30 d'octubre de 2020 entrà en vigor a Catalunya una de les mesures més controvertides per frenar el contagi del coronavirus SARS-Cov-2, el confinament perimetral. La mesura, que restringia la mobilitat entre municipis —més endavant ho feu entre comarques—, ens obligà a restar en el propi municipi durant els caps de setmana i els dies festius. Per primera vegada, molts de nosaltres vam experimentar la sensació de ser presoners de la ciutat; vam viure les dificultats de sortir-ne, d'escapar-ne, especialment en aquells casos en què l'entorn construït ocupa gran part del terme municipal.

Des d'un punt de vista geogràfic, el confinament perimetral tingué dos efectes evidents. Per una banda, augmentà la pressió sobre alguns espais ja força concorreguts, sobretot en els municipis més densos; per altra banda, però, va permetre que molts ciutadans acostumats a marxar durant els caps de setmana descobrissin entorns i paratges «desconeguts» que són propers a la ciutat. Alguns espais agraris com el Pla del Bonaire, a Terrassa, o Can Gambús, a Sabadell; altres espais híbrids com el Parc de Ca n'Oriol, a Rubí, o el tram final del Besòs, entre Santa Coloma de Gramenet i Sant Adrià del Besòs, són exemples d'aquests espais situats al marge de la ciutat, espais «naturals» que s'havien anat convertint en llocs de lleure però que amb el confinament s'han vist desbordats.

Sigui com sigui, aquesta situació ens ha permès adonar-nos de la importància de preservar i cuidar aquests espais que encara envolten les nostres ciutats; o també de la importància de fer-los accessibles i eliminar les barreres tant físiques com simbòliques que els aïllen. Perquè aquests espais perifèrics, freqüentment anomenats «lliures» per part dels urbanistes, sovint estan ocupats per infraestructures i altres usos que no tenen cabuda a la ciutat. Espais en els quals es manté una certa informalitat i que per això també hi tenen lloc apropiacions col·lectives, dinàmiques culturals i creatives pròpies dels marges. I és justament aquesta informalitat, aquests usos creatius, que fa que aquests espais puguin ser també els llocs on es construeix i s'assaja el futur urbà.

Perquè si bé les circumstàncies de la pandèmia poden haver estat excepcionals, és molt probable que en un futur proper la crisi ambiental i energètica ens obliguin a una restricció de la mobilitat severa; una restricció que afectarà especialment els desplaçaments de llarga distància i, entre aquests, els de lleure durant el cap de setmana i les vacances. Això comportarà fer un ús molt més intensiu del territori. Dit d'una altra manera: si s'eleva el preu dels carburants per escassetat o per l'efecte d'impostos que en gravin l'ús (per reduir les emissions de CO₂), ens haurem d'acostumar a relacionar-nos d'una altra manera amb el territori; per exemple, intensificant l'ús d'aquells entorns més propers al nostre llocs de residència, de manera semblant a com ha succeït durant el confinament perimetral. O també aprofitant i gestionant els recursos i les potencialitats d'aquests espais (fomentant, per exemple, una agricultura de proximitat o la producció d'energia).

Imatge de Berta Tiana.

Quan això succeeixi, estaran preparades les ciutats i els pobles per oferir entorns de qualitat als seus ciutadans? Què passarà amb totes aquestes infraestructures sobredimensionades que han estat construïdes per al transport motoritzat? Quins seran els llocs i els entorns on podrem gaudir de l'«aire lliure» per anar a caminar o amb bicicleta durant els caps de setmana? Com haurem de dissenyar o planificar els espais «al marge» —espais residuals, espais limítrofs entre el camp i la ciutat, espais intersticials—, si aquests adquireixen un nou protagonisme a la ciutat del futur?

A fi de respondre aquestes preguntes, i les que es vagin generant en el camí, iniciem una sèrie d'articles anomenada «Geografia dels marges». L'objectiu és reconèixer, observar, descriure i estudiar alguns d'aquests espais que seran estratègics per a les ciutats i els territoris com a espais de recreació de noves dinàmiques en un futur en què la mobilitat motoritzada amb transport privat es veurà reduïda. Per fer-ho proposem a diferents autors i autores, amb sensibilitats i discursos molt diversos, treballar sobre espais que es troben al marge de la ciutat. I ho volem fer desplegant una metodologia singular: com a coordinadors d'aquesta sèrie, volem acompanyar els autors i les autores a aquests espais «marginals», recorre'ls conjuntament, a fi de construir, de manera coral, un saber i una experiència dels llocs; creant nous imaginaris i elaborant noves mirades de futur per a tots aquests espais que ara són residuals, invisibles, abandonats. A partir d'aquests

recorreguts compartits, els seus escrits donaran compte de la particularitat de la seva mirada sobre uns espais cridats a tenir un rol determinant per a la qualitat ambiental, social i cultural, i la resiliència dels entorns urbans.

Maties Serracant i Bernat Lladó

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).